

નંદ ઘેર આનંદ ભયો. ...!!

ડૉ. નિષાદ ઓઝા
સિનિયર લેકચરર
DIET, IDAR (9998421618)

“સાહેબ, બાળકો ખૂબ અંતરિયાળ વિસ્તારમાંથી આવે છે. એમના શિક્ષણ વિશે જરા પણ જાગૃત નથી. ક્યારેક બાળકોને શોધવા જવા પડે છે. અમે અહીંયાં જે શીખવીએ એ જ એમના શૈક્ષણિક અનુભવો. કુલ સંખ્યામાંથી ગેરહાજરીનું પ્રમાણ ઘણું નથી પણ ૧૫-૨૦ બાળકો છે એ બદલાંતાં રહે છે. ક્યારેક આ ૧૫ બાળકો ન હોય તો ક્યારેક બીજા ૧૫ બાળકો માંડ થોડું શીખતાં થયાં હોય ત્યાં ફરી ગેરહાજર એમના પૂરતું શિક્ષણનું સાતત્ય જાળવવું ખૂબ અઘરું બની જાય છે. અને આ ફાઈલો ને કાગળિયાં...!!..!”

સાહેબ, અમારો સ્ટાફ ખૂબ જ સરસ છે. સતત મહેનત કરે છે. એમનાથી બનતા બધા જ પ્રયત્નો બાળકોને તૈયાર કરવા માટે કરે છે. હું કોઈપણ બાબત ભારપૂર્વક કહું તો પણ તેમની તમામ કર્મઠતા કામે લગાડીને તેઓ બાળકો તૈયાર કરવા પ્રયત્નશીલ રહે છે. આવામાં જ્યારે શાળા સીધી નીચા ગ્રેડમાં જતી રહે અને તે પણ મુલાકાતી અધિકારીના અધિકારીપણાને કારણે, ત્યારે નિરાશ થઈ જવાય છે.

એક શાળાના મુખ્યશિક્ષકના મુખે તેમના સ્ટાફની હાજરીમાં ઠલવાતી આ નિરાશાના પડઘા હું સ્ટાફના ચહેરા પર જોઈ શકતો હતો. આ વ્યથા, નિરાશા મને અસ્થાને ન લાગી, કારણ કે છેલ્લા કેટલાય સમયથી ફિલ્ડમાં કામ કરતાં કરતાં આ અનુભવો ઘણીવાર શિક્ષકોના મુખેથી પણ કાને અથડાયા છે. કદાચ આ બધાની વાતનો સૂર એ હતો કે જો આવનાર થોડું હકારાત્મક માર્ગદર્શન-દિશાસૂચન પૂરું તો શિક્ષકોમાં એક નવીન ઊર્જાનો સંચાર થાય છે. આ ઊર્જા માટે કેટલાય દિવસોનું કામ કરવા માટેનું ટોનિક બની રહે છે.

જ્યાં સુધી આ ઊર્જા પૂરવાનું કામ યોગ્ય રીતે નહિ થાય ત્યાં સુધી પ્રાથમિક શિક્ષણની ગુણવત્તા માટેના પ્રશ્નોના નિરાકરણ માટેની પ્રક્રિયા ખોડંગાતી રહેશે. પ્રશ્નો થયા તથા રહેશે. હકારાત્મક અભિગમ એ મોનિટરીંગ સિસ્ટમને બળવત્તર બનાવવાના પરિબળોમાંનું એક ખૂબ જ મોટું અને મહત્વનું પરિબળ છે.

પરિસ્થિતિ ચાહે કોઈપણ હોય, શિક્ષકને ચૈતસિક હાનિ પહોંચે એ યોગ્ય નહિ જ ગણાય. ચેતનાના પુષ્પો સાથે કામ કરતી વ્યક્તિની ચેતના ઘવાય એ થોડું અજુગતું છે. મુલાકાત કોઈપણ લે, સવાલ હકારાત્મક દિશાદર્શનનો છે. ઠપકાની ભાષા એટલે હંમેશાં આકરાપણું જ નહિ. યોગ્ય અને હળવાશની ભાષામાં અપાયેલું સૂચન ઘણા બધા પ્રશ્નોને એમ જ હલ કરી આપશે. અને

શિક્ષણની ગુણવત્તા વધારવા માટેનો ખર્ચ ધીમેધીમે ઘટતો જશે. જેને પ્રાથમિક શાળાઓને ભૌતિક રીતે વધુ સજ્જ બનાવવામાં ઉપયોગમાં લઈ શકાશે.

માર્ગદર્શક, મુલાકાતીનો રોલ 'સ્વ' ના પ્રસ્થાપન માટે ન જ હોય આ કેમ આમ છે ? આ કેમ હજી કર્યું નથી ? આ કેમ નથી ? આવા ઈન્વેસ્ટીગેટીવ પ્રશ્નો ભયજનક છે. શિક્ષણનું કામ ભયના ઓથાર વચ્ચે શક્ય ન જ બને. જે મુશ્કેલીઓ છે, ક્ષતિઓ છે એ માટે યોગ્ય અને યથાર્થ પથપ્રદર્શન કરવું પડે છે. અભાવને સતત કોસવાથી શિક્ષણ માટેનો શિક્ષકનો ભાવ કદાચ ધીમેધીમે લોથલના અવશેષોની અવસ્થામાં ચાલ્યો ન જાય તે જોવું પડશે. સારા ને સત્કારવું પડશે.

સારા ને સારું કહેવા માટે બહુ મોટું મન જોઈએ અને ઈશ્વર એ બધાને આપતો નથી. ખોટ કાઢ્યા જ કરવાની અને કંઈ દિશા દર્શન ન કરવાની માનસિકતામાંથી આપણે મોક્ષ પ્રાપ્તિ કરી લેવી પડશે.

નવી પેઢીએ શિક્ષણમાં નવું જોમ, નવા વિચારો પૂરવાની જે શરુઆત કરી છે તેને આવકારવી પડશે. થોડી સ્વતંત્રતા અને વિશ્વાસ એને વધુ મજબૂત બનાવશે જ એ હકીકત છે. જરૂર છે. પ્રેમાળ વર્તનની, શિક્ષણનો કોઈપણ માને કોઈપણ પ્રશ્ન એવો નથી કે જેને પ્રેમથી ન ઉકેલી શકાય.

મુલાકાતી માની ભૂમિકામાં આવી જશે તો પ્રાથમિક શિક્ષણની સુધારણાની ઉત્કૃષ્ટતાની નવી દિશા ખૂલશે એ નક્કી છે અને જો આમ થશે તો નંદ ઘેર આનંદ ભયો... !!